

יש בכור פרק שמיני בכורות

ג.

עין משפט גו מצוה

א ב מ כ ט י
קלס הל"ג וי"ד מל
מכין הל"ג:

מוכר רש"י

קונטרס. מקל גדול
קטרין לנעריה. מה מזה
(ב"ב טו.) עובר לטורח.
מלמד ככל מקום היה
מתקבל בקל ויחל דוכח
דקרו לקטר מילא (טו.)
מפני כספה וחיבה של
ירושלים. שזכה הקדש (טו.)
(ג.) הדיינא טריינא.
מטעם של ירושלים. על
ש מלך רומי נטשו ארצות
ותמם טרייטס ארטיטס.
שיימא. וכן ביתא שישק
מתת וטסו אלו לאורכי כיתת
(טו.)

רבינו גרשום

דינא הדיינא. דינר זהב
של מטבע הדיינים קיסר:
טריינא. או של טרייטס
קיסר: שייפא. כלומר (טו.)
היבון שלו והוא כמטבע
מדינתו: ול מנייהו ששתא.
דעשרים וחמש אינק
לפריון הכן. ששתא וכדי
הו"ו פשו להו עשרים וזו
והל ששתא דמיטו הו"ו
כ"א נבי ששתא דרד וואגן
קיימא לן דעשרים וזו אל
פחות ולא יותר: אלא אל
ששתא. דכ"א פשו להו כ"א
ודל מהוהו וזו דקא אוק
כ"א נבי דקא הדר אוק
מנייהו וואגן וואגן לפריון הכן
אכתי עשרין נבי דקא הו"ו:
אלא אל ווא. מעיקרא מהנן
כ"ה הדר ול ששתא כ"ד
פשו להו עשרין וזו הו"ו
פריון הכן: אלעים
דאורייתא תלתא דיני
ומילתא דיני הו"ו: שש
משה כפי דינר. הו"ו להו י"ח
מפני: דינר וישלש דינר הן
ב מפני הו"ו עשרים גרה שהו
השקל דהו"ו חלה ודינר
ותילתא דינר. והאלא של
הקדש מ"ח פונדיון. הרי
מ"ח פונדיון פונדיון זה
מה טיבו. החם פשוט
בעירין וזע חומר פשוט
במחשבו שקל פשוט למ"ט
שני ויכל לכל שנה היה נותן
שקל גרה מ"ט שקלים וישקל
ג' היה השקל לפונדיון
שהו מ"ח פונדיון והיה
נותן לכל שנה שקל
פונדיון. ועוד פונדיון אחד
היה מוסף לשקל מ"ט:
והיונן בה פונדיון זה שקל
טיבו והלא אין בשקל אלא
מ"ח פונדיון וזו מה שהו
טיבו מהיונן: וזו א"ו קולבון
לפרוטרוט כלומר כסף
שחור מוסף לקולבון משום
הכרע פרוטרוט שני זכאי
שקל כן טוסיפס פונדיון זה
לכרע כל אחת מ"ט
שקלים אילו היה שוקלו
לפונדיון. משפניו מהנא
דבסלס איכא ד' דינרין ואת
אמרת תלתא ותילתא: בתר
דאוסופו עליה הו"ו ד' דינרין
ת"ל: הוא דכתיב ושריו
סבן חרש תפריה כו עשרים
גרה הוא: תפריה. הו"ו פונדיון
הבן לתך תושבנא דאמר
רבא שלע תלתא דינרין
ותילתא דיני משום דה'
טלעים הו"ו פונדיון הבן וה'
דינר היינו בסכר דינר
דהיינו [טו] וזו נבי תילתא
דינרין לפדיון הבן ואמרי
שדר ליה בסכר שלמים
לבי שדר ליה לישירי ל'
מר תילתא יתיירא איכא
עליה דשריית לן ק' טפי
(מ"ב): דאוסופו עלייה.
דבסלס איכא ד' דינרין
ועליון ה' שלמים לבי דינרין
ואמרי מחייבי ל' ג' דינרין
להללים שירשום. אשמיס
שכחות בתורה סתם. דכתיב
שקל כסף ורתי לאו
טלעים מתרבינן ליה אלא

דינרא הדיינא שיינא שייפא. פירש בקונטרס הדיינא על שם
הדיינות קיסר וטוריינות קיסר שייפא שם המלך וקשה
לר"ת דכפמון אמר שקשו לגומו מאוס מיטבה של ירושלים ומטבע
ירושלים אמרינן בהגלגל קמח (כ"ב טו.) דוד ושלמה מלך אחד
וירושלים עיר הקודש מלך אחד
ואומר ר"ת הדיינא היינו עגול
כמו (ה' הדר הדרגה) (ע"ד ע"ד כ"ב)
וטריינא היינו גדול (טו) כי מריטא
(מולין דף קמ"ד.) אע"כ (ל) דטוריינא
בעי"ת ומריטא בעי"ו אין להקפיד
ושייפא היינו שנסופה אורטו ומיהו פי'
הקונטרס יש ליישב ולחלק בין בית
ראשון לבית שני (טו) כלומר כמנחת
ואשכחן הדיינות קיסר דכפרק אין
מעמידן (ע"ד דף ג.) וכן פי' בערוך (טו):
דמזכרנא בעשרים וחמש וזו.
והכי נמי אמר ברש

דינרא הדיינא. דינר זהב שטבעה ארטיטוס קיסר
וטוריינות קיסר: ושייפא. שם המלך: דמיודכין כל"ס. דינר של כסף
דינר זכרי: ול מנייהו ששתא שטופא וואגן לפדיון סבן. דמ"ל דטלעים
של בכור הם פלטים של ד' דינר והוא סלע זכרי דמתי למחשה
טלעים עשרים דינר: עשרים וחד
נבי דנקא הו"ו. ול שמת מ"כ"ד ופשו
עשרים ול שמת ממד זוח פשו כ"א
נבי דנקא: אלא ול שטופא וווא.
ואכתי עשרים נבי דנקא הו"ו לכי
מלתי שמת ו' וכי הדר מלתי
חלל (א) פשו עשרים נבי שמת:
אלא ול כריש וווא. ופשו כ"ד והדר
ל שמת מ"כ"ד ופשו עשרים והנך
לפדיון הבן אולי: דהו"ו לבו עשרין
מסקלי כמסקלא דינרא. כמסקל
דינר זכרי דמפריסי: דאינון עשרין
וממניא (טו) ופלגו ופלגא דנקא. דינרא
ערכיא. דדינר זכרי עשרין השענה
עשר דינר ערכי והי"ד עשרים כ'
פשו להו שש זכרי עשרים מ' דינרים
ערכיים ופלגא (טו) ופלגא (טו) דנקא
הוא פונדיון דינר הו"ו י"ב פונדיון
אלא פונדיון זכרי גדולים ואל
ערכיים קטנים (ו) וזכרי (טו) דשענה
זכרי עשרין עשרה ערכיים מני לכל
דינר זכרי דינר ערכי וממם פונדיון
עשרים ושבעים פונדיון (טו) דלא
והשכו לשענה דינרים ממם פונדיון
ל' עשרים פונדיון לכל דינר הו"ו להו
דינרים ואשכחן לשענה הו"ו עשרה
הלך ז' דינר זכרי הו"ו עשרה והי"ד
הו"ו עשרים ופשו ששה דינר זכרי
והספיק לכל דינר תמיש פונדיון
ושבעים עשרה וכו' להו ל' פונדיון
עופיילאנא ככר פורמא והוא פורמא
לא חשיב (טו) בין פונדיון ועשה אותן
דינר הו"ו ל' פונדיון שני דינר
ופלגא דינר פונדיון אישכחן דששה
דינר זכרי עשרין ממנא ופלגא ופלגא
דנקא של ערכיים. ולסו זה א' שפירשמי
כמו כפפריס ולא פירש לנו כי לא
פירש מפי הרב גדול (טו) כל הך
מילתא דהו"ו להו עשרין מתקלי
כמסקלא דינר דאינון כ"ח ופלגא

תורה אור השלם

1. זה ינון כל הנבי על
הפריים מציית השקל
השקל הקדש עשרים גרה
השקל מציית עשרים גרה
הקדש ל' שמה ל' ג'
2. וכל ערכי דינר השקל
הקדש עשרים גרה השקל
הקדש כו כה
3. ודיון סבן חרש שקלם
ערכים כסף חמישים שקלים
השקל הקדש עשרים גרה
דמי: כמכרם כו כ'
4. וישקע אברקם אל
עשרין וואגן אברקם
שקל את השקל אשר
דבר באינו בני חת אברק
מנאת השקל כסף עבר
לשמה: ברשימת כו כ'
5. והשכחו מני מום
וחללו את עשתי וקאו כה
פריצים החללו:
יחזקאל א ככ

הגהות הב"ח

(טו) נבי ל מנייהו שמתא
וואגן לפדיון וזו חת
וואגן לפדיון הכן ואמרי:
(טו) שש ופלגא דנקא דברייתא
ערכיים אמר רבא: (טו) ש"ח
ד"ה וזו חת וזו חת וזו חת
שש: (טו) ד"ה חלטינו וזו חת
דינרין דשענה וזו חת
כ"ח וזו חת: (טו) ד"ה
והלא סלע וזו חת חומר
עשרים נבי שקל כסף
וגמרת כתיב:

שיטה מקובצת

(טו) זו ופלגא ופלגא דנקא
אמר רבא טיילע דאורייתא:
אורח המדינות עשרין:
(טו) כריה דרבא כפריין:
(טו) מלתי שמת סביה פשו
ערכיים אמר רבא: (טו) ש"ח
ד"ה וזו חת וזו חת וזו חת
שש: (טו) ד"ה חלטינו וזו חת
דינרין דשענה וזו חת
כ"ח וזו חת: (טו) ד"ה
והלא סלע וזו חת חומר
עשרים נבי שקל כסף
וגמרת כתיב:
(טו) זו ופלגא ופלגא דנקא
אמר רבא טיילע דאורייתא:
אורח המדינות עשרין:
(טו) כריה דרבא כפריין:
(טו) מלתי שמת סביה פשו
ערכיים אמר רבא: (טו) ש"ח
ד"ה וזו חת וזו חת וזו חת
שש: (טו) ד"ה חלטינו וזו חת
דינרין דשענה וזו חת
כ"ח וזו חת: (טו) ד"ה
והלא סלע וזו חת חומר
עשרים נבי שקל כסף
וגמרת כתיב:

ההב (כ"ב מד.) דינר על כסף הוא
אחד מעשרים ומחשה דינר על זהב
וכן מוכח בפרק שור שנגח ד' וה'
(כ"ב טו.) גמי שנים הראשונים דינר
זהב ובפרק כל הנשבעין (שש ע"ד דף
מד.) וזו (שס) גמי המקבלתו ממך דינר
זהב ויש למתוה דעכשו אין זקוק של
זהב שזה יומר (טו) מעשרה זקוקים של
כסף לכל היותר ואין נשמה כל כך
שער הזהב והכסף דינרין ממני
הגמרא (טו) היה שזה של זהב עשרים
וממם של כסף וזו חת לר"ת דינר
זהב משקלו כפליים של כסף ולא
כפריים הקונטרס לעיל דמשמע
ממך דכריי ששם שיש כפרישמי
לעיל ובפרק אלו טרפות (מולין דף טו.)
נמי משמע שיהי עניני של דינר זהב
משונה דינר של כסף מדנקט ואם
נשמתי כו כעניני של זהב כשירה
ג' ושמע מינה כפליים בשל כסף
היה ולפיכך שזה ממס כ"ה אלל
משקל כמסקל אינו שזה אלל אינו
וגם כמדרש מביט שסלע של זהב
אינו אלל אינו פלטים של כסף
דכפרס שמואל (כ' מד) כתיב גמי גוון
ארנונה (יבסיוני) שגנאה ג' ככסף
חמשים שקלים וכו' (טו) (כ' כ' כ' כ'
שקלי ד' (טו) כסף שש מאות ומפרס
כמדרש דהכי פירושא דקרא דשמואל כסף שש מאות שקלים דהיינו
חמשים שקלים של זהב וקרא דכריי הימים הי"פ שקלי זהב
חמשים דהיינו שש מאות שקלים של כסף ובפרק בתרא דזמתי (טו)
קטו: מפרס עניני אחר שגנה מלל שנטע וממס חמשים ששם בין
כולם שש מאות ולפי מה שפירש (טו) דינר של זהב שוקל חמשים כשל
כסף לפי משונו זה (טו) דינר של זהב ככ"ד של כסף והאי דטעי
הכי דינר דקאמר בעשרים וחמש אומר ר"ת דהאי זה המומר להכרע
הוא מדע דקאמר הכא דל וזו ושמואל דהיינו ממשה וזו חת אמרי נקט
כ"ג הוה ליה למימר (טו) דל חומשא דחמשה וזו חת חומשא של עשרים
וממם אלל לפי שאותו זה הימך הוא להכרע חשיב ליה כגנפי נפשיה
וחו נמי שיעורא של הכרע למחתי השקל למאן דאמר (טו) כשקלים
שטומים למחתי השקל חזי מעה ומחתי השקל הוא שני דינר והדינר
שש מעה כסף הרי כ"ד חלאי מעה ואע"ג דליכא למ"ד התם
שקלנון מחתי השקל הוא מעה מודה בהכרע דינר זהב שהוא דינר
כסף והא דלמר כממון גמי בית זע ועומר עשרים כממשים שקל
כסף שאין מתינן אלל פונדיון אחד וזו פונדיון קולבון לפרוטרוט
דמשמע דלן הכרע עולה יותר לאו דוקא נקט שקל קולבון דלשו
אלל

רבי יוחנן אומר דינרא הדיינא טריינא שייפא
דמובנא בעשרים וחמשה וזו דל מנייהו
שחותא (טו) והנך לפדיון הבן הגי עשרין וחד
נבי דנקא הו"ו אלא דל שחותא וזווא והנך
לפדיון הבן אכתי עשרין נבי דנקא הו"ו אלא
דל וזווא ושחותא והנך לפדיון הבן דהו"ו להו
עשרין מתקלי במתקלי דינרא דאינון עשרין
וחמניא זווי (טו) ופלגו ופלגא דנקא (טו) אמר רבא
"מילעים דאורייתא תלתא ותילתא הו"ו דכתיב
'עשרים גרה השקל (טו) ומתרגמינן עשרין מעין
ותניא שש מעה כסף דינר מתיבוי והלא סלע
של קדש ארבעים ושמונה פונדיון פונדיון זה
מה טיבו קילבון לפרוטרוט ב' בתר דאוסופו
עילוייהו דתניא עשרים גרה השקל למדרגו
לשקל שהוא עשרים גרה ומני שאם רצה
להוסיף ויוסיף ת"ל ו' יהיה יכול יפחות ת"ל
'הוא רב אשר שדר ליה שכסר זווי לרב אוא
בריה (טו) דרבינא בפדיון הבן שלח ליה לישדר
ל' מר תלתא יתירא דאיכא עליויהו שלח ליה
לישדר ל' מר תלתא אחרינא דאוסופו עליויהו
אמר רבי חנינא כל כסף האמור בתורה סתם
סלע דנביאים ליטרין דכתובין קונטרין חוץ מן
כספו עשרין על עפרון שאע"פ שכתוב בתורה
סתם קונטרין דכתיב 'ארבע מאות שקל כסף
עובר לסוחר (טו) ואיכא דוכתא דקא קרו
לקונטרס תיקלא (טו) א"ר אושעיא ביקשו לגנו
כל כסף וחדב שבעולם מפני כספה וזהבה של
ירושלים עד שמצאו לו מקרא מן התורה
שהוא מותר שנאמר 'ובאו בה פריצים
(טו) וחללוהו וירושלים הו"ו רובא דעלמא אלא
אמר אביי בכשו לגנו דינרא הדיינא
טריינא שייפא מפני כעבה של ירושלים
עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא
מותר שנאמר ובאו בה פריצים וחללוהו
אמר

נמדרש דהכי פירושא דקרא דשמואל כסף שש מאות שקלים דהיינו
חמשים שקלים של זהב וקרא דכריי הימים הי"פ שקלי זהב
חמשים דהיינו שש מאות שקלים של כסף ובפרק בתרא דזמתי (טו)
קטו: מפרס עניני אחר שגנה מלל שנטע וממס חמשים ששם בין
כולם שש מאות ולפי מה שפירש (טו) דינר של זהב שוקל חמשים כשל
כסף לפי משונו זה (טו) דינר של זהב ככ"ד של כסף והאי דטעי
הכי דינר דקאמר בעשרים וחמש אומר ר"ת דהאי זה המומר להכרע
הוא מדע דקאמר הכא דל וזו ושמואל דהיינו ממשה וזו חת אמרי נקט
כ"ג הוה ליה למימר (טו) דל חומשא דחמשה וזו חת חומשא של עשרים
וממם אלל לפי שאותו זה הימך הוא להכרע חשיב ליה כגנפי נפשיה
וחו נמי שיעורא של הכרע למחתי השקל למאן דאמר (טו) כשקלים
שטומים למחתי השקל חזי מעה ומחתי השקל הוא שני דינר והדינר
שש מעה כסף הרי כ"ד חלאי מעה ואע"ג דליכא למ"ד התם
שקלנון מחתי השקל הוא מעה מודה בהכרע דינר זהב שהוא דינר
כסף והא דלמר כממון גמי בית זע ועומר עשרים כממשים שקל
כסף שאין מתינן אלל פונדיון אחד וזו פונדיון קולבון לפרוטרוט
דמשמע דלן הכרע עולה יותר לאו דוקא נקט שקל קולבון דלשו
אלל

ופלגא דנקא אלל מלחמיה כמחשבה הגאונים: (טו) סילעין דאורייתא
סלעא. דינר זכרי הו"ו ומילתא (טו) דהן עשרין מעין: ואלא סלע
של קודש. המקדש שדכו בשנת היובל היה פודה בית זע (חומרן)
עשרים כממשים (טו) טלעים. וזמורת כתיב (טו) גמי מקדש שדכו קמני
כערך יקום (טו) נותן מ"ט טלעים ומ"ט פונדיון למ"ט שנים של יובל
והלא סלע של קודש כו' כלומר ולמה אמרנו מ"ט פונדיון והלא
סלע של קודש מ"ח פונדיון אישכחן דקא פריק בית זע חומר
עשרים כממשים שקל ופונדיון: פונדיון זה מס עיבו. והלא לא
נאמר אלל חמשים שקל כסף (טו) קולבון לפרוטרוט. הכרע הוא האי
פונדיון דמתי קולבון מעה קטנה לכל אחד לפרוטרוט משמע לכל אחד
כפני עגמו כלמארינן בפרק ראשון (לעיל דף ה.) ולא מנאו הכמוז
אלל כפרוטרוט. קמני מיהא סלע של קודש ארבעים ושמונה פונדיון
והיינו ארבעה דינר זכרי דהכי אמרינן בקדושתן (דף ג.) שש מעה
כסף דינר מעה שני פונדיון נמלא דינר י"ב פונדיון וסלע ארבעים
כפר דאוסופו עליה. סלע דאורייתא ארבעה דינרין וקשיא לרבא: ומשנינן
למדת סלע זכרי עשרים וארבעה מעין: יהי. עשרים גרה יהיה
השקל משמע עד היה אחרת: כפרשת ערכין כתיב הוא. כסדר
ויקח קדש כתיב עשרים גרה הוא שלל יפחות: רב אחא כהן היה
מדאי כרבה דלמר סלע דאורייתא שלש דינרין ומילתא מני לחמשה טלעים ט"ו דינר והמילתא דאינון שמי דינרין נבי תלתא דמתי
שו לך הלכ כנסך זה נבי מילתא: שלל ליה. רב אחא (טו) חשלה לי מר תלתא זוי דהא אוסיפו עליוהו עשאוהו למדת (טו) זכרי להו מתי
טלעים עשרים זו: ליערין. מנין דהוא עשרים וחמשה טלעים: קינעריין. מאה טלעים ככל שקל: דכתיב עובר לפוחר. שכל
מקום שיש קוחרים מקבלין אותו כמספה (וחבה) של ירושלים. והוא של הקדש ואסור לזרימ. וכלמקומו עובדי כוכבים
עברוהו עם (טו) וזכרי: ומללוהו. משמע כיון שפירש חללוהו (טו) נפק לחלוין (טו) הו"ו רובא דעלמא. דממיה. דעליה נע
אימטוריו כל זכרי שטעולם: הדיינא טריינא שייפא. אלו היו ממטבעות של ירושלים ורובן של אלו באו מירושלים:

קפ
דקלין כסף מתרגמינן ליה משום דקינעריין הוא דאיכא דוכתא כו: מפני טיבנה של ירושלים. שאחרי מטבע היה

אלל

(טו) ב' פקוד השלם פוך הדיינא.